

- Thung lang bad u phan da u piat, kynja ri, u riewhadem, dhunia kumba shi lain man la ka ar lain u phan
- Donkam ban kara bad ai khyndew hadien shi bnai shiteng ba u phan un rung shapoh khyndew ha ka jingjylliew ba 10 inshi
- Pyndonkam biang da ki pylleng khniang u *Trichogramma pretiosum* kumba 40000 tylli ha ka jaka ba shi akar bad dei ban buh ha ka jaka rep phan man la ka taiew naduh ba la sdang phuh syntiew u phan

KA POR TIH PHAN BAD KUMNO BAN BUH IA U PHAN

- Ha shuwa ban tih ia u phan ha khyndew, dei ban ot shuwa ia u dieng bad ki sla na trai. la kane dei ban leh ynda u phan u la sdang san pura (ha u bnai June). la ki bynta ba la khet dei ban weng noh na lyngkha khnang ban lait ka jingwan ki khniang. Ka jingket ia u dieng ka long kaba bha eh khamtam na ka bynta u phan symbai.
- Ka jingtih ia u phan dei ban leh 15 sngi hadien ba la dep ot ia u dieng ban ailad ia u phan uba don ha khyndew ba un eh ka snep. Ka jingtih ia u phan dei ban leh ha ka por shit sngi.

- Shwa ban tih phan ne hadien ba lah dep tih, ki kynbat, ki niut baroh dei ban lum bad pynkhuid ban lait na ka jingkharoi jong ki
- Hadien ba lah dep tih ia u phan, ngi dei ban thad ha ka kamra ba dum kumba 10 haduh 15 sngi ba u phan un khlain ka snep
- Shisien ba lah julor u phan, dei ban weng noh, buh laka jong ioh u kem pyut bad saphriang sha baroh
- Ka jaka buh symbai ka dei ban biang ka lyer bad jingshai. la u phan lah ruh ban buh ha ki polo ne ki jingshna kum ki almari ba kynjang kumba 2 phut kawei ka synduk
- Pyndonkam da u kynbat soh pangkhlieh, dain rit ia u bad pyntykhong. Buh hapoh duh, ha ka jaka buh phan kumba shi inshi ka jingrben, sa buh sa u phan. Nangta sa tap nalog jong u phan da une u kynbat ban lait naki khniang pynjot phan. Lah ruh ban buh daka byrni ksai bala dep pdem ha ka um duma ba la pynrkhian bha, buh ha kajuha ka rukom kumba buh ia une u kynbat soh pangkhlieh.

La thoh bad lum Jingtip da:

SMTI ITIREKHA R. MARAK

SMS (Plant Protection)

KVK, West Khasi Hills

&

SHRI. ERENEUS K. MARBANIANG

SMS (Extension)

KVK, West Khasi Hills

La Pynmih da:

DR D. PASWETH

Senior Scientist and head

KVK, West Khasi Hills

For more information, Contact:

KVK, West Khasi Hills

KI LAD JINGIADA IA U PHAN NA KI KHNIANG BAD JINGPANG

(INTEGRATED PEST MANAGEMENT IN POTATO)

KINE HARUM KI DEI KI RUKOM SUMAR-SHWA BAN THUNG PHAN

- Donkam ban lur kham kloia ka khyndew
- Dei ban pyllait um lada lah ban sait lut ia ki jingpang, ki pylleng khniang baroh
- Dei ban da puh jylliew ia ka jaka rep phan
- Dei ban da thiew kynbat bad pynkhuid ia ki niut ki nier sawdong ka jaka rep ban lait na ka jingriethngen ka jingpang bad ki khniang
- Ym dei ban ailad ba ka um kan lang hajuh ha ka jaka rep
- Shisien ba lah dep tih ia u phan, dei ban thung noh da kiwei ki jait jhur ban lait na ki jingpang, ki khniang bad ban kham sbob ka khyndew
- Thung da u riewhadem sawdong ka kper thung phan kum ka jingiada na ka lyer bad na kiwei de
- Pyndonkam kumba 8 tonnes ka sbob eit masi ne ka sbob eit wieh (*vermi compost*) kumba 4-6 tonnes ha ka jaka ba shi akar (45000 sqphut). Ka dawai *Trichoderma viride* lah ban khleh lang bad ka sbob eit masi khleh kumba shi kilo ka dawai ha ka 100 kilo ka sbob eit masi
- Ai um malu mala da kane ka dawai *Trichoderma viride* ha ka jaka thung phan bad sa tap da ka plastic ba rben 0.45 mm haduh 3 taiew shwa ban thung
- Thung da ki syntiew Marigold ne syntiew diwali ha ka jaka thung phan 15 sngi shwa ban thung ban lait na ki khniang *nematode* ne ki kynja wieh man la ka 2 ne 3 lain jong u phan
- Ka jaka thung phan dei ban kynjang ne jrong kumba 14 inshi (35 cm) ban iaid bha ka um

- Pyndonkam da ka dawai neem kum u neem cake ne neembicidine plus kumba 80 kilo ha ka jaka shi akar
- Thiew bad jynrat lut iaki kynbat shwa ban thung phan
- Dei ban ai dawai ia ka khyndew da ka dawai *Beauveria bassiana* kumba 10 gm khleh ha ka shi litar ka um ban lait na ka jingpynjot ki khniang khyndew kum u niangbyrnai.

HA KA POR THUNG PHAN

- Pyndonkam da u symbai phan uba kham lyngkot ka jingim ban lait na ki jingpang iapiong bad thoh iong
- Thung da ki symbai phan kiba lait na ka jingpynjulor bad kiba lah ban ialeh pyrshah ia ki khniang bad jingpang
- Thung da ki symbai phan kiba koit ba khiah, kiba khuid bad kiba kyrpang
- To pdiang ia ki jinghikai ba la batai na ophis ka rep ka riang kum ka rukom pynkhreh ia ka jaka thung, por ban thung, ka jingjingai na uwei u tynrai sha uwei ban ioh ia u jingthung uba bha bad ban lait na ka jingkha u kynbat
- Dei ban ai dawai biang ha ka por thung ia ka khyndew da ka dawai *Beauveria bassiana* kumba 10 gm khleh ha ka shi litar ka um ban lait na ka jingpynjot ki khniang khyndew kum u niangbyrnai

- Ym dei ban thung da u symbai uba buh ha ka jaka bym ioh ka lyer kaba khuid.
- Ka jingjylliew jong ka thliw thung phan ka dei 4 inshi bad ha ka thliw dei ban ai shwa ka sboh sa buh u symbai hadien

HA KA POR BA LAH MIH SLA U PHAN

- Lum bad jynrat lut ia ki sla ba iap bad kem jingpang lada don
- Donkam ban pynbiang um ia u phan lada duna slap
- Peit thuh ba ka jaka rep phan kam dei ban lang um
- Ym dei shuh ban pyndonkam ki dawai khniang jingpang kum ka Furadan, thiram, bavistin
- Lum bad jynrat lut ia ki bynta ba shah ktah ha ki khniang bad jingpang
- Shisien ba phi iohi ia ki khniang ba pynjulor ia u phan, lum bad pyniap syndon ia ki pylleng bad ki khniang baroh
- Buh da ka light trap kata tang kawei ha ka jaka ba shi akar bad pyndonkam tang ha ka por mynmiet naduh 6 baje haduh 10 baje mynmiet
- Thung da ki dieng kumba 20 tylli ha ka jaka shi akar ba ki sim kum ka tyngab kin ioh wan sah bad syndon kin ioh bam ia ki khniang

- Ym dei ban pyniap ia ki khniang paralok kiba iarap ia u phan
- Pyndonkam da ka dawai neem kum u neem cake kumba 80 kilo ha ka jaka shi akar

HAKA POR BA LA SDANG SOH U PHAN

- Rep da ki jhur kum u prisbin ban khring ia ki khniang *thrips* ne ki 'niangksi.
- Thung ruh da ki syntiew ba bun jait kum u syntiew sngi, u kajor ban lait na ki khniang mait
- Pyndonkam da ki pylleng khniang ba ioh kyrpang na ophis SBCL Upper Shillong kum u *Trichogramma pretiosum* kumba 20000 tylli ki pylleng ha ka jaka ba shi akar bad dei ban buh ha ka jaka rep phan saw sien ha ka shi taiew
- Pyndonkam da ka dawai ba la shna kyrpang na u jynthung neem ban iada na bun ki pylleng khniang

- Pyndonkam da u skop kba ha ka por shiteng sngi ban khring ia ki khniang ba ju ot ia ki tynrai (*cut worm*). Ia kine ki khniang yn sa lum pat ha ka sngi ba bud bad sa pyniap noh iaki.
- Donkam ban ai um bad pynbiang ia ka jingsngem ka khyndew katba donkam ban iada na ki khniang kiba lah bam sam thliw bad pynjot ia u phan
- Shisien ba lah dep tih ia u phan kper, dei ban thung da kiwei de ki jait jynthung kum u rymbai ktung, ki pathaw, klong, kubi, phul kubi kiba ai sboh ia ka khyndew